

Søskenheir

Erlend elsker Rebecka og Rebecka elsker Erlend. De lever parallelle liv, tvillingene på 12 fra Jessheim. Men naturen har pekt ut to ulike retninger for dem.

Tekst og foto: Bjørg Hexeberg

Våren 2001 er våt og grå. På Jessheim i Akershus har bladene på trærne ingen planer om å vise seg, men for Elisabeth (45) og Tor Lund (46) er været helt uvesentlig. De venter barn sammen for første gang. To skal bli til fire.

Fire uker før termin må tvillingene ut. Den ene vokser dårlig på grunn av flere blodpropper i morkaken som hindrer tilførsel av næring. Datoen for keisersnittet settes, og de forbereder seg så godt de kan. Ingen andre får vite om fødselen. Den vil de ha for seg selv, og heller overraske venner og familie. Til nå har svangerskapet gått som en drøm. Liten vektøkning og ingen plager. I sjetten måned er nyttårsbrudens mage knapt synlig når de som nygifte trer inn i det nye millenniumet. De gleder seg veldig. Med en blivende mamma med støv på hjernen og en pappa med arbeidslysten intakt, er det meste på stell i hjemmet. Bitte små klesplagg, det meste i duse farger, ligger sirlig organisert i kommoden, og tvillingvognen venter på de små menneskene som snart skal fylle den.

I dag kommer de

I gangen på Ahus sitter Tor og funderer over «slik det var før», da nervøse fedre ble henvist til korridoren med aviser og kaffe, mens mor fødte med helsepersonell på sidelinjen. Sist han ble

En liten uro beveger pulsen hans. Er det ikke noe rart med den ene?

Pappa Tor

far, åtte år tidligere, fikk han delta hele veien. Denne gangen må han sitte utenfor. Elisabeth skal i full narkose.

Han gleder seg ved tanken på alt de skal finne på som familie. De skal bygge snøborger, ake og gå turer i skogen. Han ser for seg livet helt frem til tvillingene skal utdanne seg, stifte familier og gjøre Elisabeth og ham til besteforeldre. Alt ser han i et A4-perspektiv.

Elisabeth ligger klar på operasjonsbordet og gleder seg til å møte barna sine. Hun sendes inn i drømmeland, og barna blir forløst uten dramatik. Fordi de er så små, blir de straks trillet til prematuravdelingen. Pappa får så vidt et blikk på dem i gangen før de haster videre. En liten uro beveger pulsen hans. Er det ikke noe rart med den ene? Mens mamma får våkne i fred og ro på overvåkningsavdelingen, får Tor møte barna sine. Han kommer inn på avdelingen med de aller minste babyene, og ser raskt sine egne. Som på utstilling ligger de i hver sin glassmonter blant ledninger, plastslinger og overvåkningskjermer. Rommet virker kaotisk, men i plastsengene er det rolig. Tvillingene har fått tynne plastslinger i nesen, og er så veldig, veldig små, der de ligger tullet inn i sykehusteppe.

Erlend veier 2595 gram og er 46 cm lang, mens Rebecka ikke er mer enn 1642 gram og 34 cm lang.

Han bøyer seg sakte over dem. Uroen han har følt etter å ha sett dem i gangen, gjør at han leter etter feil. Rebecka skriker til, Erlend er helt rolig. Han kjenner et snev av redsel. Er ikke datteren litt annerledes? Skråner ikke øynene hennes som på et barn med Downs syndrom? Pleierne forklarer hvor viktig det er med kroppskontakt, så han stryker forsiktig de små kroppene mens han driver bort den vonde følelsen. Han forsøker å glede seg helhjertet over sine to små.

«Har hun Downs, eller?»

På overvåkningsen har Elisabeths narkose sluppet taket. Hun føler seg omtåket, men kan nesten ikke vente. Hun vil så gjerne treffe babyene sine. Etter et par timer triller pleierne henne ned til prematuravdelingen. Varsomt løftes de over i sengen til henne. Sondene de har i nesen skremmer henne, men hun forstår at det er nødvendig. Hun snuser og koser. Endelig er de her. Tor og Elisabeth veksler anerkjennende blikk. Dette har de greid bra! Tor fortrengrer den ekle følelsen, han vil ikke uroe kjæresten, og smiler sammen med henne. Elisabeth er veldig omtåket, men barna, de er utvilsomt de nydeligste små skapninger hun noensinne har sett. Besøket kan ikke vare for lenge, for nyopererte mødre trenger hvile.

Før de trilles tilbake til rommet sitt, får de med seg et par polaroidbilder av Erlend og

lighet

Tett på livet

Har hun Downs,
eller? Hun stirrer
på mannen sin.
Hun er redd

Mamma Elisabeth

Jeg ville ikke hatt en
annen søster

Erlend

PASSER PÅ: Som femåringer i Tiurkroken barnehage spiser ikke Erlend matpakken sin før Rebecka er i gang med sin. Han har forlenget inntatt beskytterollen.

Rebecka som de kan kose seg med mens de venter på å få treffe dem igjen. De studerer bildene sammen og snakker om hvor pene barna deres er. Tor gruer for å si noe om det han frykter. Han føler at å si at datteren kanskje har Downs syndrom er det samme som å si at han synes hun er stygg, og det er hun slett ikke. Og hva om han tok feil? Hvordan ville Elisabeth se på ham senere? Han slipper å plage seg selv med disse tankene lenge, for Elisabeth utbryter ganske raskt: «Har hun Downs, eller?» Hun stirrer på mannen sin. Hun er redd. Det blir en liten pause før han innrømmer at jo, tanken har slått ham. Han hadde tenkt at det var noe annerledes med øynene hennes. At hun hadde trekk som kunne minne om det. Elisabeth gråter. Det er feil svar! Han skulle jo ikke være enig – han skulle avkrefte det! Han skulle si at nei da, hun er helt fin! Hun kjenner frykten hamre i brystet, og tårene lar seg ikke stoppe. Tor stryker henne på skulderen,

manner seg opp, og går for å snakke med personalet på prematuravdelingen. De må få visshet.

Mistanken bekreftes

Tor kommer inn på avdelingen og ber om å få snakke med en sykepleier. Han blir vist inn på et lite møterom. Belysningen er dempet, og pleieren snakker lavt og sakte. Han legger frem bekymringene, og får den beskjeden han frykter mest. Jo, de har en mistanke, og de tar sjelden feil. Men, ingenting kan være sikkert før de har tatt blodprøver av Rebecka.

Elisabeth synes Tor er borte lenge. Hun kan ikke annet enn å ligge i sykehussengen og vente. Da hun våknet fra narkosen, hadde legen sagt at hun hadde fått to fine barn, og at hun bare kunne hvile. Datteren måtte være helt i orden! Underveis i svangerskapet har riktignok Elisabeth hatt en liten følelse av at noe er galt med den ene. Hun var nesten sikker på at det var noe galt med babyen som lå til høyre i magen. Ultralyder avkreftet alle bekymringene. Legen hennes sa til og med at «kromosomfeil er det i alle fall ikke på dem!». Den eneste grunnen til å forløse dem tidlig var at datteren ikke fikk nok næring fra sin morkake. Utenom det, var alt i skjønneste orden. Nå ligger hun her og venter på svar. På om det er noe galt med datteren likevel.

Tor kommer tilbake, og hun kan se på hele ham at de har rett i sine antagelser. Elisabeth gråter svært sjelden. Nå gjør hun ikke annet. Tanker om mobbing, om tilleggs sykdommer, om skuffelser og slit

kaster seg over henne. Hun frykter det vanskelige livet datteren vil få. Og sønnen, hvordan blir det å ha en søster som blir mobbet? Vil han bli mobbet også? Hun gråter for alle utfordringene de står overfor som familie. Som ektepar. Ja, hun tar alle sorgene på forskudd.

Dagen etter reiser Tor hjem for å hente klær til nok en overnatting. Det regner hele veien. Det passer perfekt. Tors tårer holder regnet med selskap. Hjemme kaster han seg over internett etter informasjon. Printer ut en god del, pakker klær og reiser tilbake til kone og barn. Han føler seg ikke bra. Alt, absolutt alt er ødelagt! Dette kan bare ikke være sant! Det kan ikke skje dem!

På sykehuset venter Elisabeth med dårlig

alltid klemmer og kysser på hverandre. De som skulle bli en helt vanlig familie på fire.

«Jaja, en slikn en har vi itte i fammilien fra før!» På bredeste hedmarkdialekt har «Beste» servert den flotteste reaksjonen de kan tenke seg. Morfaren har fått vite fra mormor at det ene barnebarnet har Downs syndrom, men synes ikke det er noe å mase seg opp for. Barnebarna er like velkomne og ønsket uansett form og fasong. Tor gruer seg for å ringe jobben, men sjefen hans kommer ikke med den negative reaksjonen han frykter. Derimot kommer et «Ja, og så?». Tor begynner å kjenne på at dette kanskje ikke er noen krise. Det kunne vært verre. De har tross alt fått to levende barn. Kan det være sånn at livet ikke kan planlegges i detalj?

“Jaja, en slikn en har vi itte i fammilien fra før!”

Beste

samvittighet og skyldfølelse. Det er tross alt hun som har «sluppet et dårlig egg» ... samtidig har hun elendig samvittighet for å ikke være «fornøyd» med Rebecka. Naturligvis er hun glad for begge barna. Hun skulle bare ønske datteren også var helt normal.

Uventede reaksjoner

Tor får jobben med å informere familien. Elisabeth lukker seg inne i seg selv. Hun vil ikke snakke med noen. Den eneste hun kan være helt åpen med, er kjæresten sin. Han hun møtte i voksen alder. De som

Paret bruker de to første døgnene på sykehuset til å jobbe seg gjennom sjokk, sorg og fortvilelse. De gråter sammen, de snakker og de koser med de små.

De får besøk av besteforeldrene, som alle fire er positive og stolte. Overrasket, men positive. De nybakte foreldrene ser at livet lysner. Kan de klare å se det positive i dette? Kan de klare å se Rebecka som en gave også?

Den tredje dagen vil Elisabeth hjem. Nå er det nok gråting. Hun vil hjem og starte livet

GLAD FAMILIE: Mamma Elisabeth, pappa Tor, tvillingene Rebecka og Erlend (12) Lund bruker mye tid sammen, og stortrives i hverandres selskap. Rebecka er ikke skjor, hun tåler å lekes med. Det er Erlend glad for! Her er det humor og kos i store mengder - og det blir aldri kjedelig!

som småbarnsmor. Barna er for små til å bli med, men på den sjette dagen får Erlend bli med hjem. Han vokser fint, og det er ingen grunn til at han skal være borte fra dem lenger. I dagene etter besøker de Rebecka så ofte de kan, i begynnelsen hver dag. Når pleierne på et tidspunkt forsikrer dem om at Rebecka får all omsorg, kos og trygghet hun trenger, våger de seg på et par dagers opphold.

Ekte søskenkjærlighet

– Han er gæren! Rebecka ler høyt, og noen lange lyse hårstrå fester seg i den ene munnviken mens hun spiser et av mange knallrøde jordbær.

– Jeg elsker Erlend!

– Det morsomste hun vet er egentlig når jeg leker med henne, smiler Erlend. Sånne tøffe leker, som at jeg ligger i dukkevoغن hennes og later som om jeg faller på henne. Eller når jeg «spretter henne» på trampolinen. Rebecka ler mens Erlend forteller, og blikkene hun sender ham er blanke av kjærighet. Nok et jordbær finner veien inn i den glade munnen. Hun er veldig glad i mat. – Pølse! Det er det beste jeg vet, fniser Rebecka. – Aller helst vil hun spise pølse hver dag. Gjerne flere ganger om dagen, skyter Elisabeth leende inn.

– Erlend tok tidlig storebroransvaret på alvor, forteller Elisabeth. Når Rebecka forvillet seg ut av porten hjemme, noe hun ikke fikk lov til, var Erlend der og sa ifra.

I barnehagen, i femårsalderen,

fortalte de ansatte at han ikke ville begynne på sin egen matpakke før Rebecka var i gang med sin. Og en gang hadde de latt Rebecka gå ut uten jakke. Da var han raskt på pletten med korreks. «Dere kan ikke la Rebecka gå ut uten jakke! Det er syv minusgrader!» Elisabeth ler av minnet, og forteller at mormoren alltid har sagt at Erlend ble født voksen. Hver jul tar mormoren med seg barna på juleforestilling, og hun føler seg helt trygg så lenge Erlend er med. Han kan hele Rebecka, som hun sier, forteller Elisabeth.

Hver sin klasse

For å skåne Erlend fra ansvaret, valgte foreldrene å la barna gå i hver sin klasse når de ble skoleelever. Erlend måtte få ro til å være bare seg, og ikke omsorgsperson i tillegg. Men, Rebecka fikk gjerne komme på besøk i klasserommet hans. Da kunne hun komme inn, stille seg opp foran alle og befale: «2C, sitt ned!» Humor er det mye av, ler Elisabeth. At Erlend alltid er stolt av søsteren, bidrar til at andre også setter pris på henne.

Foreldrene er opptatt av å gi barna like mye oppmerksomhet, men det er naturlig at Rebecka krever mer.

– Erlends omsorg og væremåte overfor Rebecka gjør hennes hverdag lettere, og bidrar til å ufarliggjøre henne overfor de andre barna, forteller Tor. Når Erlend er sammen med guttene i friminuttet, gjerne de «tøffeste» gutta i klassen og

Rebecka får øye på ham og vil ha kos, da får hun det. Erlend har selvillit nok til at ingen tør å komme med spydigheter og kommentarer av negativ art.

Rebecka vet hun er annerledes

«De er sånn som meg,» kan hun si når hun ser *Tangerudbakken* på TV, et av yndlingsprogrammene. For fremtiden ønsker foreldrene at datteren får leve i et slikt samfunn, hvor det er flere som henne. Hvor hun er integrert og får utvikle seg. Hvor hun er trygg og kan trives. På Jessheim kjenner alle Rebecka, de snakker med henne, smiler og nikker.

Men verden er mer enn Jessheim. Hvert år reiser familien på ferie til Danmark. Her opplever familien at folk stirrer mer enn hjemme, og det har hendt at Rebecka har sagt hun vil hjem fordi det er plagsomt. De trives likevel så godt at de reiser dit hver sommer. I Danmark liker Erlend å finne venner. Rebecka er naturlig nok ikke med på denne jakten og holder seg mye sammen med oss. Men Erlend har en væremåte som gjør at skepsisen de andre barna måtte ha, raskt forsvinner de gangene han har med seg Rebecka. De forstår fort at dette er helt naturlig. De blir trygge på at hun hverken er syk eller skjør, at de ikke trenger å være redde for å si noe feil. Hos oss er det lov å tulle med Downs, så lenge det ikke er vondt ment, sier

Tor.

Humor og kjærighet

Etter godnatthistorien ligger ofte Rebecka og Elisabeth i sengen og snakker om hvor viktig hun er. De snakker om all kjærigheten hun har i hjertet sitt, og at hennes oppgave er å gi kjærighet til alle hun møter. Da tar hun seg gjerne til brystet og sier: «Å, det gjør så vondt!» Det sier hun fordi det er så veldig fullt av kjærighet, smiler Elisabeth med fuktige øyne.

Livet tok en uventet sving

Tor fyller munnen med friske blåbær og tygger sakte. – I ettertid har jeg ofte tenkt på hvorfor livet skal leves akkurat som vi planlegger det. Hva er da vitsen med å leve? Da er jo historien allerede skrevet! Livet må oppleves, ikke planlegges. Livet med Rebecka har ikke stanset livet vårt. Det tok bare en uventet sving, og vi havnet på et annet sted enn planlagt. Dette stedet er absolutt ikke noe dårligere. Kanskje til og med rikere. Det er mange verre ting som kan skje enn å få et barn som Rebecka. Ett av 700 barn har Downs syndrom, forteller Tor. I forhold til alt annet som kunne vært galt, kan dette absolutt anbefales!

Rebecka gnir nesen mot Erlends mens de ler og fniser. Nesetippekos!

Med Rebeckas hode mot brystet setter Erlend et par lysebrune alvorlige øyne i meg. «Jeg ville ikke hatt en annen søster.»

